Fietsen over Rug en Rijn

Een fietsroute van IVN Veenendaal-Rhenen langs fietsknooppunten over de Utrechtse Heuvelrug, door de uiterwaarden van de Nederrijn en door het Binnenveld.

Start- en eindpunt
De Groene Entree, ingang van Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug, hoek Kerkewijk en Cuneraweg, schuin tegenover restaurant 3 Zussen, vanaf KNP 85.

Afstand
De hele route is ca. 35 km.

Samenvatting
Deze fietstocht leidt je langs een aantal typische landschappen van de regio. Nadat je de bosrijke Heuvelrug gepasseerd bent, steek je bij Elst de Nederrijn over en fiets je over de dijk met aan de ene kant uitzicht op de Betuwe en aan de andere kant de uiterwaarden van de rivier. Wanneer je bij Opheusden weer de pont neemt, fiets je langs de natuurgebieden de Blauwe Kamer en de Grebbeberg om vervolgens over een mooi fietspad langs de Grift de Gelderse Vallei in te rijden.

Pontje over de Nederrijn

Kaartje
Op de laatste pagina van deze beschrijving bevindt zich een overzichtskaartje met de fietsknooppunten. Daarop staan ook de bezienswaardigheden, aangegeven d.m.v. een nummer, bv. 5.

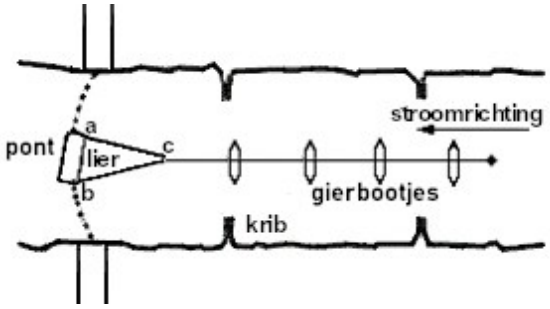
IVN Natuurroutes app
De routes zijn ook op je smartphone te volgen. Gebruik hiervoor de IVN Natuurroutes app. De app is gratis te downloaden in Google Playstore of Apple Store. Met deze app heb je meer dan 550 wandelingen en fietsroutes én een digitale natuurgids op zak.

Tips en informatie
- De fietsknooppunten kunnen het beste in de aangegeven volgorde worden gereden
- Indien tussen twee knooppunten van de route wordt afgeweken, staat dat vermeld in de routebeschrijving
- Gebruik tijden het fietsen een kaart- of smartphonehouder
- De route kent hoogteverschillen
- Je volgt de routes op eigen risico
- Voor alle zekerheid: controleer jezelf na afloop op "teken"

Verzoek
We stellen het erg op prijs als je opmerkingen over de route wilt sturen naar natuurroutes@ivnveenendaal-rhenen.nl.

Legenda

RA	=	rechtsaf	RI	=	richting
LA	=	linksaf	KNP	=	knooppunt
RD	=	rechtdoor			

1	**Startpunt: P-plaats De Groene Entree, hoek Kerkewijk/Cuneraweg**
	Verlaat de P-plaats en fiets RA, volg de route RI KNP 16
2	**Landgoed Prattenburg** Het landgoed Prattenburg bestaat uit ca 430 ha gevarieerd bosgebied en er is ruim 50 m hoogteverschil. Omstreeks het jaar 1500 was Prattenburg een boerderij. In 1694 kwam het in bezit van de familie Van Asch van Wijck, die het nog steeds in eigendom heeft. In 1705 was Prattenburg een versterkt huis met een slotgracht. In 1887 werd het oude gebouw gesloopt en op de oude fundering werd een nieuwe toren gebouwd met daar omheen bijgebouwen.
16	
43	
42	
3	**Grafheuvels** Zo'n 4000 jaar voor Christus legden de bewoners in deze streek zich steeds meer toe op het verbouwen van allerlei gewassen. Heel langzaam kwam de landbouw op gang. Van de agrarische samenlevingen die toen ontstonden zijn veel resten teruggevonden. Het meest opvallend was dat ze hun doden in grafheuvels begroeven. Er zijn vele honderden gevonden op de Utrechtse Heuvelrug, waarbij soms aan de doden grafgiften werden meegegeven op hun reis naar het hiernamaals. Hier zie je enkele goed bewaarde grafheuvels liggen. Ze zijn aangewezen als rijksmonument. Dit betekent dat ze officieel beschermd zijn vanwege hun archeologische en cultuurhistorische waarde.
49	
41	
84	Volg de route RI KNP 77
4	**Veerpont** De meeste kleinere veerponten in de Rijn zijn zgn. gierponten. Dit zijn ponten die door de stroom in de rivier worden aangedreven. De pont is door middel van twee beweegbare kettingen (a-c en b-c) en een staalkabel verankerd in het midden van de rivier. Door de ketting a-c in te korten en b-c te verlengen komt de boot scheef op de stroom. Hierdoor ontstaan er krachten op de pont, welke het mogelijk maken de pont heen en weer te doen varen. Voor een betere stuurbaarheid en een snellere vaartijd bij zwakke stroomsnelheid, wordt er tegenwoordig mede gebruik gemaakt van een door een motor aangedreven schroef.
5	**Dijkmagazijn** Voordat je op de dijk linksaf slaat zie je rechts het dijkmagazijn Ingen. Het raamloze gebouw, daterend uit 1870, heeft luiken op drie niveaus. Dit is een bewaarplaats voor versterkings-materialen, zodat bij hoge waterstanden de dijk snel kan worden beschermd tegen sterke stroming en golfslag.

77

77	Volg de route RI KNP 8
6	**Rijnbandijk** Aan je linkerkant kijk je uit over de uiterwaarden. We fietsen over de winterdijk, ook wel Rijnbandijk genoemd. Meestal stroomt de rivier achter de zomerdijk, die te zien is achter de weilanden. In winter en vroege voorjaar, bij een grote wateraanvoer uit Zwitserland en Duitsland, kan de zomerdijk overstromen en lopen de uiterwaarden vol. Het water kan gevaarlijk hoog tegen de winterdijk komen te staan. Op verschillende plaatsen zijn de laatste jaren de dijken versterkt en is meer ruimte aangebracht voor het rivierwater. De kleigaten en de uiterwaarden zijn een ideaal gebied voor watervogels. Vooral in het voor- en najaar tijdens de trek zijn veel soorten vogels hier bewonderen.
7	**Nederrijn** Rijnwater wordt gebruikt voor drinkwater van ongeveer 20 miljoen mensen. De laatste jaren is door vele wetten op het gebied van waterzuivering de kwaliteit van het water sterk verbeterd. De door waterverontreiniging verdwenen vissoorten, zoals zalm en forel, komen langzaam weer terug in de Rijn. Ook de natuurontwikkeling langs de oevers van de rivier heeft de aandacht. De Blauwe Kamer verderop is hiervan een voorbeeld.
8	**Ganzen** In de uiterwaarden zijn diverse ganzensoorten te zien. Een van de meest voorkomende ganzen in dit gebied is de grauwe gans. Deze grote, grijze vogels zijn te herkennen aan hun licht- en donkergrijze verenkleed en zijn vaak in groepen te zien, foeragerend in de uiterwaarden. Een andere veelvoorkomende gans is de kolgans. Deze gans heeft een opvallende witte kol op de kop en is vaak te zien tijdens de wintermaanden, wanneer ze vanuit het noorden naar Nederland migreren. Tijdens de trekseizoenen kun je ook de brandgans en de rietgans aantreffen. Deze gebruiken dit gebied als tussenstop op hun lange reis van en naar hun broedgebieden. Dit is voor deze ganzen een belangrijk leefgebied en rustplaats, waardoor ze een integraal onderdeel vormen van de rijke biodiversiteit in dit prachtige rivierlandschap. Grauwe ganzen
08	
09	
13	*Ga RD en sla na 500 m RA (volg bord 'Doorgaand verkeer'), Rhenenseweg*
	Op kruising LA
	RD onder viaduct door, iets verderop RD RI KNP 93
	Rotonde driekwart rond RI KNP 91; Rijnbandijk volgen
91	
92	

94

9	**Verdedigingswerk en Romeinse wachttoren** Dit hoornwerk dateert uit 1799 en was onderdeel van de Grebbelinie. Het moest de vijand die over de Rijnbandijk naderde tegenhouden. Er werden wallen, bastions en hoornwerken aangelegd. De zes kazematten zijn een restant van de strijd tijdens WOII. Bij de camping staat sinds 2016 een replica van een Romeinse wachttoren. De houten toren heet "De Spees", naar de gelijknamige boerderij die er vroeger stond. Hier lag aan het begin van onze jaartelling de limes, de vroegere grens van het Romeinse Rijk. Er stonden destijds langs de noordgrens vele van deze uitkijktorens.
94	*Volg de route RI KNP 24*
10	 **'t Veerhuis** Dit veerhuis daterend uit begin 19e eeuw, kende ook in de begintijd al drukke tijden. Vroeger bleef de postkoets van Utrecht naar Nijmegen hier de nacht over en boten losten hier hun ladingen meel of biervaten. Reizigers konden in de gelagkamer terecht voor een pontkaartje over de Rijn. Het gebouw staat op een oeverwal van de Rijn. Ook bij hoge waterstanden blijft het daar droog. Het veerhuis diende als woonhuis van de veerwachter, maar ook om reizigers te voorzien van kost en onderdak. Het interieur van het voorhuis is nog in de oorspronkelijke staat. Het Heusdense veer is één van de oudste Nederlandse veerponten.
	Steek met de pont de Nederrijn over.
11	**De Blauwe Kamer** De Blauwe Kamer is een rivieroeverreservaat en wordt beheerd door het Utrechts Landschap. In 1992 is op twee plaatsen de zomerdijk doorgegraven om het water door de uiterwaard te laten stromen. Zodoende kan de natuur zijn gang gaan. Het typische ooibos bestaat o.a. uit zwarte populier, es, els wilg en eik. Ruig ogende runderen (galoways) en koniks zorgen voor de begrazing en voor een gevarieerde vegetatie. Naast de aalscholver, komen er vele andere vogels voor, zoals diverse eenden, zwanen, visarenden en strandlopers. Ook zilverreigers en lepelaars behoren tot de vaste gasten.
24	
32	*Steek de drukke weg over en ga RA de Cuneraweg in. Ga na 100 m RA een smal fietspad op.*
31	
12	**De Grift** Het water aan de rechterkant heet de Bisschop Davidsgrift. Een grift werd vroeger aangelegd ten behoeve van de turfwinning. In de tweede helft van de 15e eeuw is deze grift gegraven, met Veenendaal als voorlopig eindpunt. In de Grift zaten vele stuwen. Door wateroverlast in het zuidelijke deel van de Vallei ontstond vaak ruzie over de hoogte van de stuwpeilen. In natte jaren trad de Grift dan buiten de oevers, soms wel tot een breedte van meer dan 2 km.

⟹ 11

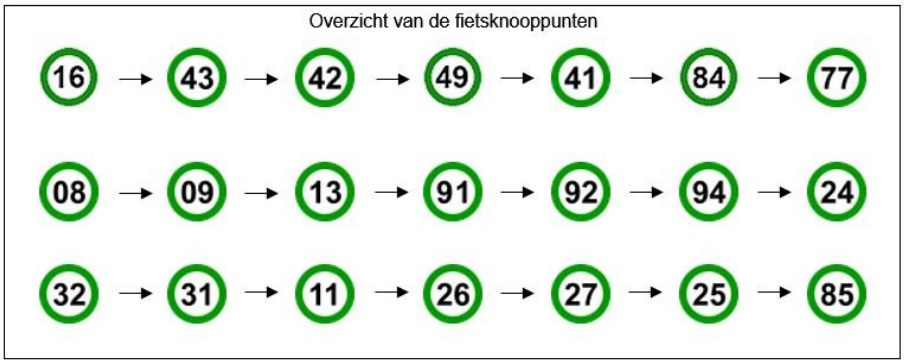
11	
13	**Vistrap** In het Valleikanaal is door verval een lichte tot matige stroming vanaf de Rijn naar de Eem bij Amersfoort. Naast de stuw is een vistrap aangelegd, die het hoogteverschil in kleine stapjes overbrugt. Vissen hebben op die manier minder last van kunstmatige hindernissen als stuwen. Ze verplaatsen zich stroom-opwaarts om eitjes te leggen.
14	**Fossiele eiken** Na het passeren van de fietsbrug zie je een kunstwerk van fossiele bomen, gemaakt door kunstenaar Bertus Haverkort uit Rhenen. Een kunstwerk als monument met de nodige symboliek. De 7 veeneiken staan voor de 7 millennia dat de fossiele eiken onder de grond hebben gelegen; de boogvorm symboliseert het riviertje de Kromme Eem.
26	
15	**Het Binnenveld** Het Binnenveld is een agrarisch cultuurlandschap met bijzondere cultuurhistorische elementen. In het gebied liggen aan weerszijden van het Valleikanaal een aantal fraaie natuurgebieden, zoals de Hel en Blauwe Hel, de Bennekomse Meent en Bennekomse Hooilanden, de Veenkampen en de Achterbergse Hooilanden. Een deel van het Binnenveld is aangewezen als Natura 2000-gebied. Neem ook even een kijkje op de uitkijktoren.
27	
25	*Bij KNP 25 LA*
16	**Ontstaansgeschiedenis Veenendaal** Veenendaal is ontstaan vanuit een veengraverskolonie. Nadat het veen was afgegraven, werden de turven gebruikt als brandstof. In de 16e en 17e eeuw werd de turf vooral geëxporteerd naar stedelijke gebieden, zoals Utrecht en Amsterdam. Door de drooglegging en afgravingen veranderde het landschap langzaam van moerasgebied in cultuurland. Nadat het veen was afgegraven, ontstond een uitgebreide textiel- en sigarenindustrie. In de tweede helft van de 20e eeuw moesten de meeste van deze grote fabrieken sluiten.
	Volg de weg ca. 1,5 km. Nabij fietstunnel bij kruising van fietspaden LA
	Bij hoogspanningsmast oversteken en meteen LA
	Op kruispunt RA (Industrielaan); volgende kruising RD
	Op kruising LA (Kerkewijk)
	Spoor oversteken en fietspad langere tijd volgen
	Einde fietspad rechts aanhouden, bij verkeerslicht weg oversteken en direct RA
85	*Aan de overkant van de Rondweg RA*
	Een eindje verder rechts ben je terug bij het startpunt
	In restaurant 3 Zussen kun je eventueel nog iets gebruiken

We hopen dat je een fijne tocht hebt gehad.
IVN Veenendaal-Rhenen heeft de volgende natuurpaden en fietsroutes beschikbaar:

Wandelroutes	**Fietsroutes**
• De Dennen • Egelmeer • Elsterberg • Grebbeberg • Langs Utrechtse spoor en dansende bomen • Pr8ige Heuvelrug Oost • Pr8ige Heuvelrug West • Prattenburg • Plantage Willem III	• Fietsen door bos en Binnenveld • Fietsen langs forten • Fietsen over Rug en Rijn • Fietsen langs grote graanmolens en groene grenzen • 40bomen fietsroute door Veenendaal

Deze routes vind je op: https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen.
Daar zijn de routebeschrijvingen te downloaden.
Voor opmerkingen over de route kun je mailen naar:
natuurroutes@ivnveenendaal-rhenen.nl.

IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) is een landelijke natuur- en milieuvereniging die werkt aan een duurzame samenleving.

Routekaart Fietsen over Rug en Rijn

